Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

1 NAP KONTAKT ÓRA

Időszak	Téma
Délelőtt	**1,Bemutatkozás, tapasztalatok, motivációk, elvárások** **Csoportszabályok** **A továbbképzés felépítése, a teljesítés feltételei**
	2, A gyógypedagógia tudományhoz tartozó releváns fogalmak
EBÉD	
Délután	**3, Fogyatékosság specifikus ismeretek – a fogyatékossági típusok legfőbb jellemzőinek érzékeltetése gyakorlati tapasztalatok által**

GONDOLATÉBRESZTŐ

„Ha valaki más, mint én, és ez zavar vagy megijeszt, akkor könnyen rámondhatom, hogy őrült, rossz vagy beteg. Ezzel a három kategóriával választjuk el magunkat azoktól, akik mások. Észre sem vesszük, hogy mi is mások vagyunk.”
(Feldmár András)

MI AZ HOGY MÁS?

- A rút kiskacsa

MI AZ HOGY MÁS?

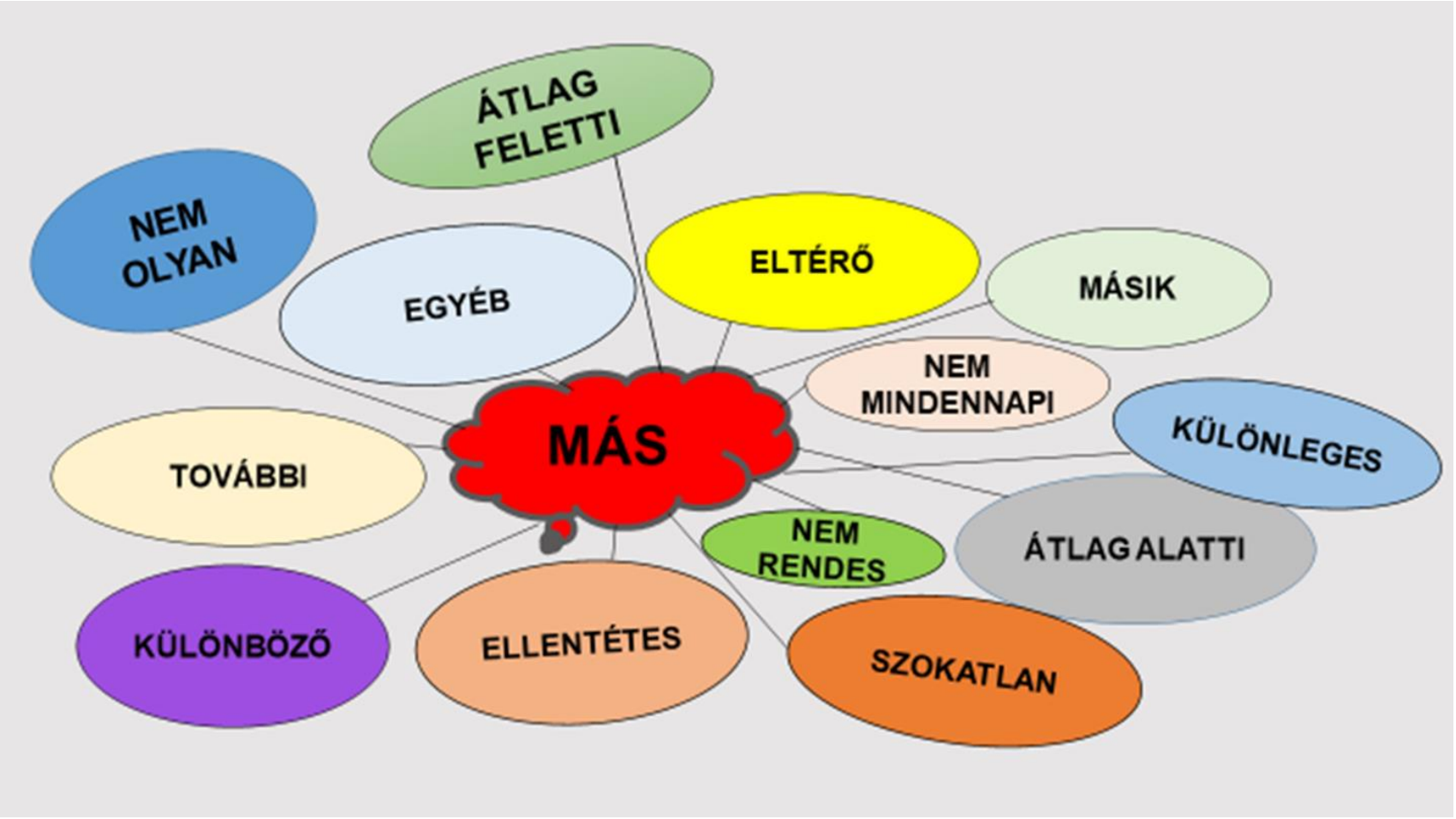

MI AZ, HOGY NORMÁLIS?

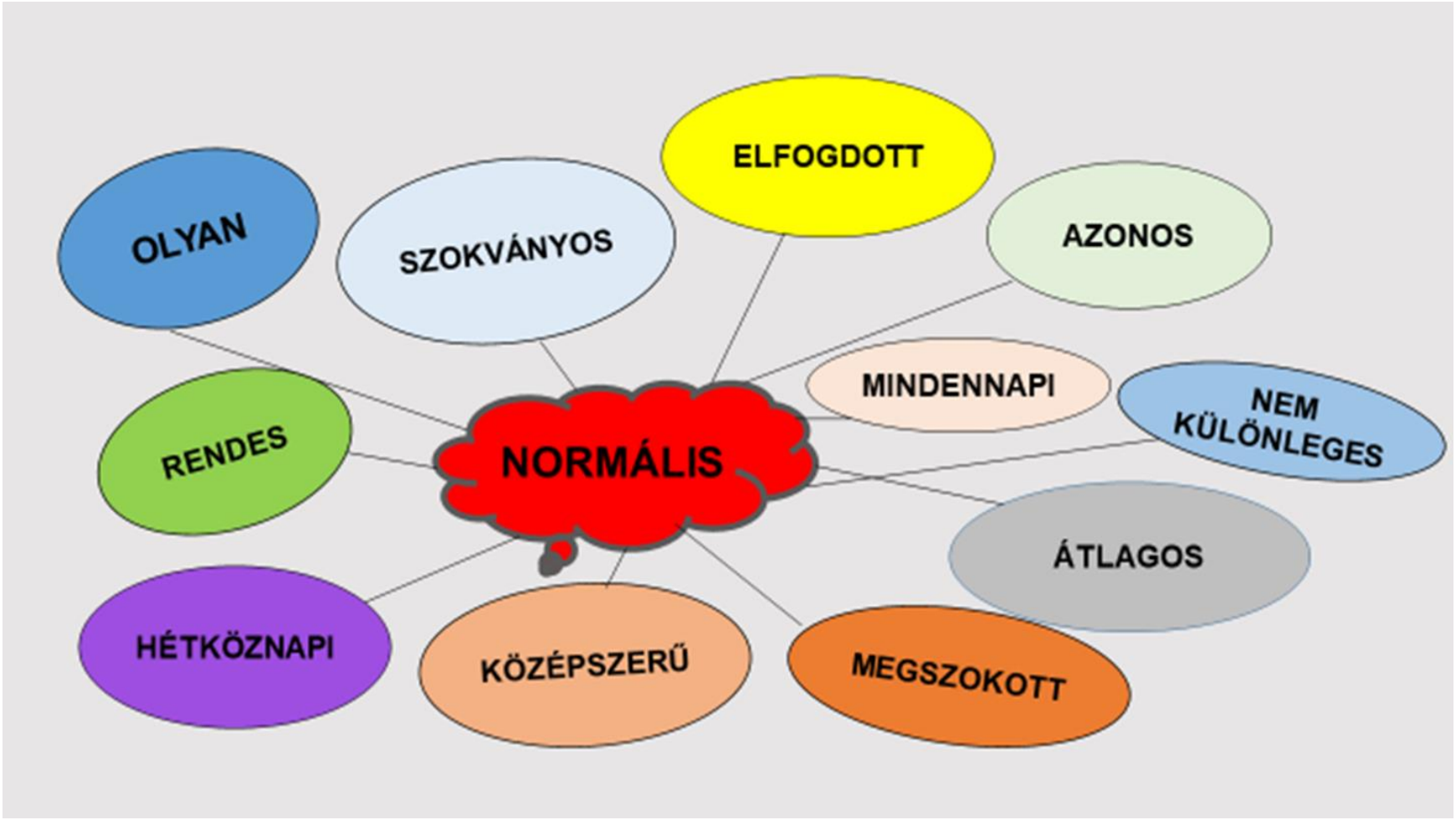

A MÁSSÁG

Olyan tulajdonságok gyűjtőfogalma, amelyek a többségi társadalomban általánosan elfogadott mércéjétől eltérő különböző formákat jelenít meg: külső – belső megjelenési formák, magatartás, viselkedés, életvitel stb.

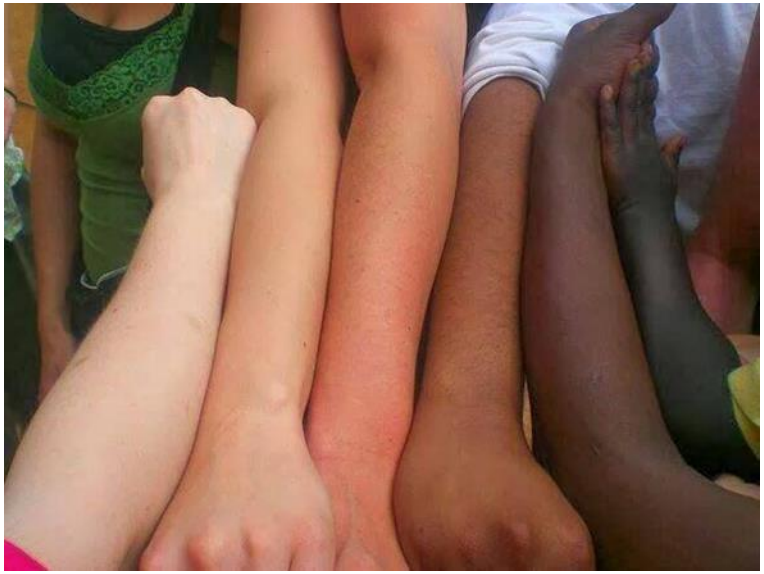

A MÁSSÁG ÉS A FOGYATÉKOSSÁG

- Meghatározó, hogy egy adott közösség, /társadalom/ mennyire toleráns a mássággal, milyen előítéletei vannak a fogyatékossággal kapcsolatban.
- **A fogyatékosság nem egy tény, hanem viszony és érték, ami társadalmi értékelésből ered.**

SZTEREOTÍPIA

- A sztereotípia az a feltételezés, amely szerint egy csoport valamennyi tagjára érvényesnek tartunk azonos tulajdonságokat.
- Vannak sztereotípiák, amelyek egyéni tapasztalaton alapulnak, de vannak öröklött/tanult sztereotípiák is.

SZTEREOTÍPIA ELŐÍTÉLET,

- A sztereotípiák gyakran negatívak, ezekből idővel előítéletek születnek, amelyek rengeteg problémát, és konfliktusokat okoznak.
- Az előítéletek kialakulásában a tanulás, a tapasztalat és az értékrend kap szerepet, tehát nem így születünk.
- A fogyatékos emberek is gyakran előítéletek áldozatai.

KIREKESZTÉS

- Az előítélet negatív érzelmeket generál
- Enyhébb esetben verbális formában nyilvánul meg, ám előfordulhat, hogy tettlegességig fajul.
- A kirekesztés a lehetőségektől való megfosztás
- A kirekesztés is az agresszió egy formája.

A SZEGREGÁCIÓ

- A súlyos kollektív kirekesztettség szegregációhoz vezet.
- A szegregáció egy fajta elkülönítés/elkülönülés; személyek, közösségek megkülönböztetése egymástól pl: nemi, nemzetiségi, nyelvi, politikai, származási, vagyoni, vallási alapon.
- A fogyatékkal élő személyek is veszélyeztettek a szegregáció szempontjából, mert gyakran kirekesztődnek egy adott közösségből pl. az előítéletek miatt.

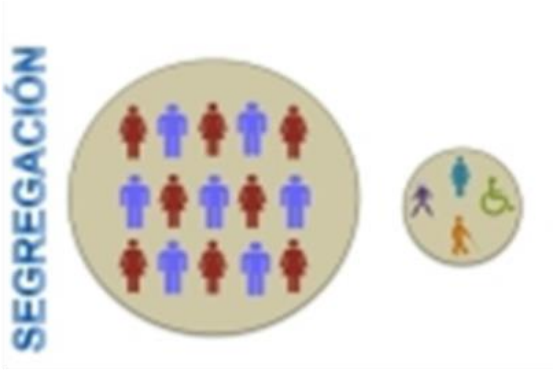

DISZKRIMINÁCIÓ

- Diszkrimináció: hátrányos megkülönböztetés
- Megkülönböztető bánásmód (cselekedet, tevékenység, kijelentés, elmulasztott tett, viselkedés), amely az egyén (személy) vagy a csoport esélyegyenlőségére hat.

A DISZKRIMINÁCIÓ HATÁSA, MÓDSZEREI, TÍPUSAI

- Hatása lehet: negatív vagy pozitív,
- Módszere: nyílt vagy burkolt.
- A pozitív diszkrimináció: hátrányt csökkentő megkülönböztetés, előnyben részesítés, szolidaritás. Ez az esélyegyenlőség megteremtését segíti.
- A negatív diszkrimináció az egyenlő bánásmód elvével ellentétes eljárás. Esélyegyenlőtlenséget hoz létre.
- Nyílt: a többiektől eltérő kedvezőtlen helyzetbe kerülés
- Burkolt: egy látszólag semleges tényező miatt kerül valaki hátrányba

AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD HATÓSÁG

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság

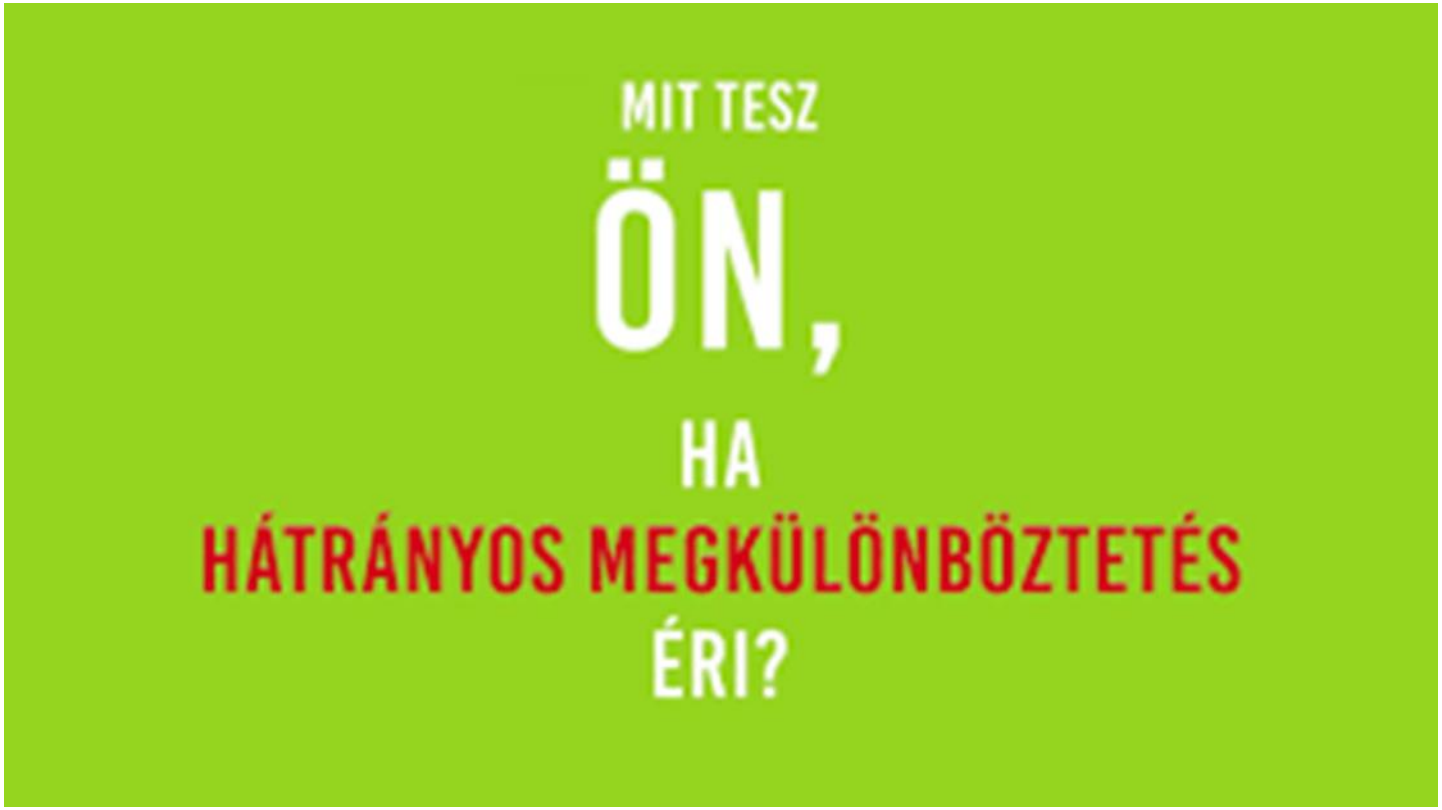

CARL ROGERS: 1902. JAN. 8. - 1987. FEBR. 4.

- Elismert munkásságú amerikai pszichológus.
- A humanisztikus pszichológia egyik alapítója.
- A humanisztikus pszichológia az élményeket átélő személyt helyezi a középpontba.

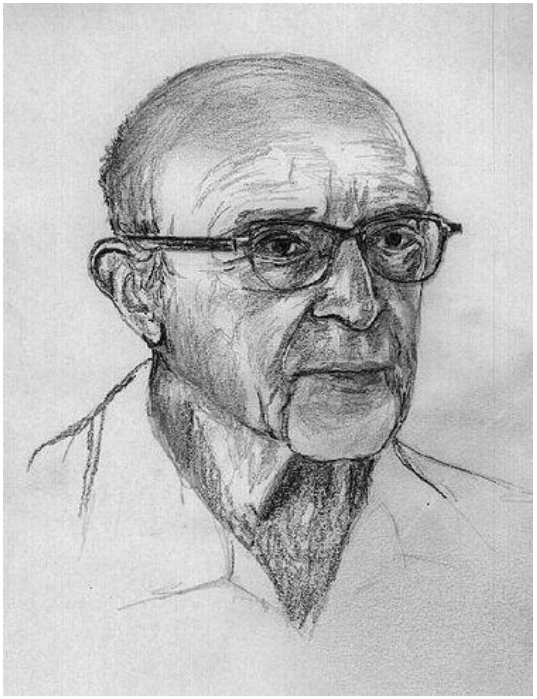

- Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Carl_Rogers

AZ ELFOGADÁS

- A (feltétel nélküli) elfogadás olyan pozitív érzelmi odafordulás a másik ember felé, amely nem a tulajdonságoknak, a viselkedésnek szól, hanem a személynek, aki önmagában érték és tiszteletre méltó.
- Az elfogadás tolerálja a másságot, és a különbözőséget, és elutasítja az előítéleteket, a kirekesztést és a szegregáció

AZ EGYENLŐSÉG, ESÉLYEGYENLŐSÉG

- Az egyenlőség emberek között azaz állapot, melyben minden személynek egyenlő jogai és kötelességei vannak.
- Minden ember egyedi, másoktól különböző, de a különbözőség ellenére minden ember egyenlő.
- Megvalósításának elve: az egyenlő bánásmód
- „Az esélyegyenlőség nem azt jelenti, hogy mindenki egyforma cipőben fut, hanem, hogy ki-ki olyan cipőt kap, ami az ő lábára való.” (Jelenits István)
- Tehát minden olyat feltételt biztosítunk, amivel az adott személy élni tud, és az életminőségét ezáltal javíthatja: lehetőség, részvétel.

ESÉLYEGYENLŐSÉG, EGYENLŐ ESÉLYEK

- Az esélyegyenlőség elsősorban az egyenlő hozzáférés azonos módon való biztosítását (más szóval az egyenlő bánásmódot) jelenti.
- Mindenkinek valóban legyen lehetősége a felkínált javakból részesülni.
- Célterületek: egészségügy területén, oktatás, képzés területén, foglalkoztatás területén, lakóhely megváltoztatása területén, kultúra és a sport területén.

VIDEO

- A befogadás

INTEGRÁCIÓ

- Az integráció, az esélyegyenlőség teremtette fizikai hozzáférés, amely a különböző társadalmi helyzetű, kulturális hovatartozású, fogyatékkal élők stb. közös térben való együttélése. (egymás mellett élése)
- Sajátossága, hogy ugyan nem rekeszti ki a kisebbségi csoportokat a társadalomból, de társadalmon belül mégis csak külön csoportot képezve viszonyul hozzá.

AZ INKLÚZÓ

- Az inklúzió – befogadás - olyan tudatosan működtetett társadalmi hatásrendszer, amely képes a kirekesztést, kirekesztődést meggátolni és a valódi (nemcsak fizikai értelemben vett) hozzáférést biztosítani.
- Az inklúzió a kultúráknak és közösségeknek azon nézetén alapul, hogy a befogadás soha be nem fejeződő folyamat, állandó munka egy ideálért, amikor a társadalomban tapasztalható kizárási kényszerek eltűnnek.

A KIREKSZTÉS, A SZEGRGÁCIÓ, AZ INTEGRÁCIÓ ÉS AZ INKLÚZIÓ

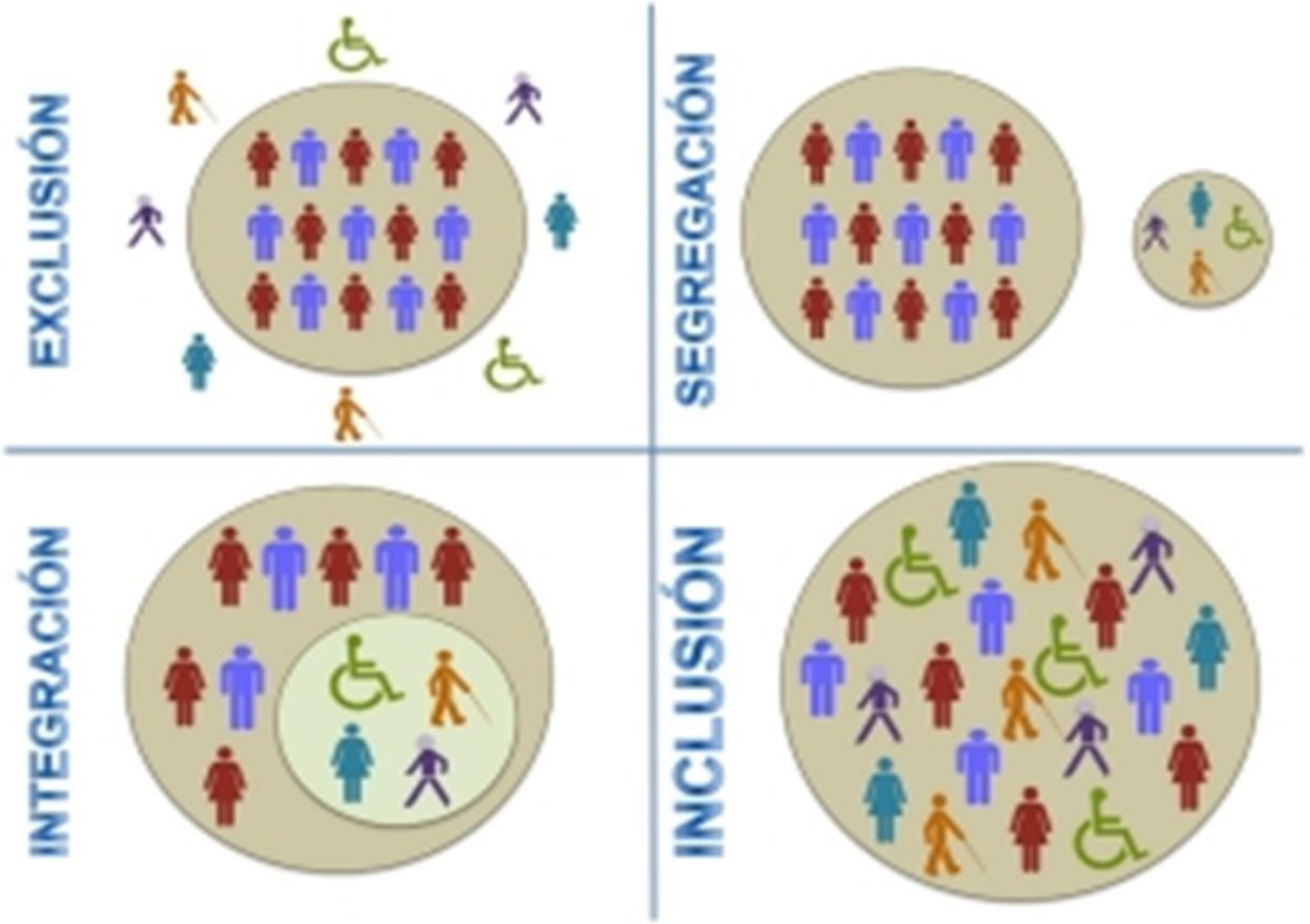

FELADAT

Lehetséges egy befogadóbb világ?

AZ ÖNRENDELKEZÉS

- Az önrendelkezés elve értelmében a fogyatékos emberek meglevő képességeik és lehetőségeik keretein belül szabadon rendelkeznek életük alakításáról.
- Az önállóság kiterjed a személyes mozgás, az idő, a tulajdon és a saját test feletti önrendelkezésre

AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL

- Senki sem teljesen önellátó, mindenkinek egész élete során szüksége van bizonyos esetekben fizikai vagy lelki támogatásra, közvetlen környezete vagy a társadalom részéről.
- A fogyatékos emberek számára ez olykor több vagy konkrétabb akadályokba ütközik.
- Ebből kiindulva **önálló életvitelen azt értjük, ha egy fogyatékos ember az otthonában, a munkahelyén és a közösség tagjaként ugyanazzal a választási lehetőséggel, ellenőrzéssel és szabadsággal rendelkezik, mint a társadalom nem-fogyatékos tagjai, és mindehhez megfelelő támogatást kap a társadalomtól.**

FELADAT

Igaz-hamis állítások

FOGYATÉKOSSÁG SPECIFIKUS ISMERETEK

A fogyatékosság a sokszínű emberi lét egyik formája.

VIDEO

- Miként vélekednek a fogyatékosságról a fogyatékkal élő emberek?

ÚTRAVALÓ….

- Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy bármely fogyatékos embertársunk elsősorban sajátos, egyedi, megismételhetetlen személyiség, és csak másodsorban segítségre szoruló, sérült ember.

A FOGYATÉKOSSÁG FOGALMA

- 2013. évi LXII. törvény § (1) meghatározza a fogyatékos személy fogalmát.

- **A fogyatékosság alatt olyan tartós vagy végleges – veleszületett vagy szerzett – érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi vagy pszichoszociális károsodást, illetve ezek bármilyen halmozódását értjük, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja**.

- 2013. évi LXII. törvény § (1) a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

A FOGYATÉKOS SZEMÉLY

- A fogyatékos ember/személy:
- „Valamilyen **testi és/vagy pszichés funkció, struktúra működésbeli akadályozottsága/ korlátozottsága miatt tevékenységében, cselekvésében, társadalmi/közösségi részvételében akadályozott** (mozgáskorlátozott, látás-, hallás-, beszédsérült, értelmileg akadályozott, érzelmi sérülést mutató személy, autista, szervátültetett) egyén, **aki az állapotához igazodó sajátos körülményeket, eszközöket, eljárásokat, segítséget igényel.”** (Benczúr M.-né)

WHO EGÉSZSÉG MEGATÁROZÁSA

- A WHO egészség meghatározása, szerint „az egészség a teljes testi, lelki és szociális jólét állapota, és nem csupán a betegség hiánya”, akkor ebből azt is **megállapíthatjuk, hogy a fogyatékosság nem zárja ki az egészséget, tehát nem betegség, csupán egy állapot.**

A FOGYATÉKOSSÁG TÍPUSAI (TIPOLÓGIA)

A gyógypedagógia tudománya 8 fogyatékossági csoportot különböztet meg:

- 1) értelmi fogyatékosság
- 2) mozgássérült, mozgáskorlátozott
- 3) látássérült
- 4) hallássérült
- 5) beszédfogyatékosság
- 6) autizmus spektrumzavar
- 7) pszichoszociális fogyatékosság
- 8) halmozottan fogyatékos

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSSÁG

- **Az értelmi fogyatékosság fogalma:** „a központi idegrendszer fejlődését befolyásoló örökletes és környezeti hatások eredőjeképpen alakul ki, **amelynek következtében az általános értelmi képesség az adott népesség átlagától az első évektől kezdve jelentősen elmarad, és amely miatt az önálló életvezetés jelentősen akadályozott."** (Lányiné, 1986).

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSSÁG ÁLTALÁNOS KÖVETKEZMÉNYEI

- A mentális sérülés különböző foka szerint **a kognitív fejlődés különböző mértékben akadályozott, a szocializációs folyamat nehezített**
- Az értelmi fogyatékosság **megváltoztatja az egész személyiségszerkezetet, a tanulási és gondolkodási folyamatokat akadályozza, ezzel megnehezíti a szociális beilleszkedést.**
- A beszéd hiányosságai, akadályozottságai miatt **a kommunikáció korlátozott.**
- Az fenti következményes jelenségek miatt **önértékelési zavar alakulhat ki.**

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSSÁG

- Lányiné Engelmayer Ágnes egy másik újabb (1996 évi) meghatározása szerint :
- „Az értelmi fogyatékosság olyan kóros funkcionális állapot, amelyben az intellektuális teljesítmények jelentős mértékben az átlag alatt maradnak, (IQ 70-75, vagy kisebb), **ami együtt jár az adaptív képességek következő területei közül kettő vagy több sérülésével,** és amely 18 éves kor előtt manifesztálódik.”

AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK

Mit értünk adaptív képességek alatt?

AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK :

- **az egyén** azon irányú pszichikus tulajdonságai, amelyek **egy adott élethelyzethez alkalmazkodó tevékenység szükségessége révén fejlődnek ki, és az ahhoz igazodó adekvát (neki megfelelő) tevékenység végzésében nyilvánulnak meg.**

AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK TÍZ SPECIFIKUS VISELKEDÉSBELI ÖSSZETEVŐJE
(LUCKASSON ÉS MUNKATÁRSAI, 1992.)

1. kommunikáció (szimbolikus: beszéd, írás, rajz; nem szimbolikus: arckifejezés, gesztikulálás, köszönés, tiltakozás, stb.)

2. önellátás (öltözködés, evés, tisztálkodás, szobatisztaság, stb.)

3. háztartás ellátása (otthoni napi feladatok ellátása: főzés, mosás, takarítás, bevásárlás, ezzel összefüggésben a szomszédokkal való kapcsolat, tájékozottság, stb.)

AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK TÍZ SPECIFIKUS VISELKEDÉSBELI ÖSSZETEVŐJE II.

4. szociális képességek (megfelelő: barátság, kedvesség, mosoly, szeretet kimutatása, együttműködés másokkal, becsületesség, megbízhatóság stb. nem megfelelő: irigység, veszekedés, versengés, veszekedés, versengés, követelőzés, stb.)

5. közösség / társadalom nyújtotta lehetőségek kihasználása (közös kirándulás, bevásárlás, a szolgáltatások igénybevétele, közlekedési eszközök használata, könyvtárak, parkok, színház, strand, baráti összejövetelek, megfelelő viselkedés a közösségben stb.)

AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK TÍZ SPECIFIKUS VISELKEDÉSBELI ÖSSZETEVŐJE III.

6. önmegvalósítás (döntés, választás képessége, tevékenységek kezdeményezése, elvégzése, feladatok befejezése, szükség esetén segítségkérés, családi problémák megoldása, stb.)

7. egészség, biztonság (betegség felismertetés, kezeltetés, diéta, megelőzés, elsősegélynyújtás, törvényesség betartása, védelem a bűntények ellen stb.)

AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK TÍZ SPECIFIKUS VISELKEDÉSBELI ÖSSZETEVŐJE IV.

8. tanulási képesség (kognitív képesség, memória, írás, olvasás, a környezetre, az egészségre, a szexualitásra vonatkozó alapvető ismeretek, földrajzi ismeretek, - mindazon ismeretek birtoklása, amelyek az önálló élethez szükségesek)

9. szabadidő eltöltése (játék, olvasás, zene, TV, stb.)

10. munkavégzés (rendszeresség, eredményesség, hibák korrigálása, stb.)

AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK JELENTŐSÉGE AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSSÁG FÜGGVÉNYÉBEN

- Az értelmi képességekben mutatkozó fogyatékosság miatt a társadalmi környezethez nehezebben alkalmazkodnak, így az önálló életvezetésre korlátozottan, segítséggel, vagy annak súlyossága miatt nem képesek.
- Ez indokolja a környezetre való nagyobb mértékű ráutaltságukat is.
- **Az adaptív képességek meglétének vagy hiányának mértéke mutat rá, az adott személy szükségleteire egy adott életszakaszban, valamint egy adott szociális szolgáltatás igényléséhez is.**

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSSÁG ÉS AZ ADAPTÍV KÉPESSÉGEK JELENTŐSÉGE

- Az értelmi fogyatékos személyek **minél magasabb szinten rendelkeznek egy-egy adott adaptív képességgel, annál magasabb szinten lesznek képesek a társadalmi - gazdasági élet során nyújtotta lehetőségekkel élni.**
- **Vagyis:** minél nagyobb az önállóság, annál kevesebb a közvetlen támogatási igény!

Adaptiv

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSSÁG SÚLYOSSÁGI FOKOZATAI

- 50-69 IQ: **enyhe fokban sérült** – tanulásban akadályozottak
- 25-49 IQ: **középsúlyos fokban sérült - értelmükben akadályozottak**
- 25 alatti IQ: **súlyos vagy nagyon súlyos értelmi akadályozott**
- Általánosan jellemző: a szociális alkalmazkodó készség, az adaptív magatartás, a társadalmi beilleszkedési képesség különböző mértékű zavari, valamint az önálló életvezetés különböző mértékű nehezítettsége

AZ ENYHE ÉS KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS

- **Az enyhe fokban értelmi** sérült fiatal/felnőtt személyek a felsorolt adaptív képességek mindegyikével rendelkeznek, természetesen esetenként változó, hogy az egyes képességek milyen mértékben, és milyen terjedelemeben sajátjai az egyénnek.
- **A középsúlyos fokban értelmi sérült** fiatal/felnőtt személyek a felsorolt adaptív képességekkel kisebb/eltérő mértékben rendelkezek, és azokat gyengébb hatékonysággal tudják a mindennapokban gyakorolni.

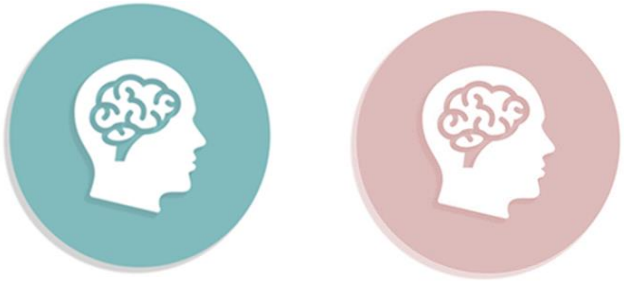

A SÚLYOS FOKBAN SÉRÜLT ÉRTELMI FOGYATÉKOS

- a mozgásfejlődésben, a motorikus funkciókban bekövetkező jelentős elmaradás
- érzékelés, észlelés jelentős elmaradása
- kognitív képességek gyengék
- orientációs képességek gyengék, hiányosak

- A fentiek miatt az adaptív képességek is alul működnek, vagy hiányoznak.

GONDOZÁS

- Fontos tudni, hogy bármilyen súlyosságú is az értelmi fogyatékosság: **a szeretetteljes kapcsolatok, a törődő bánásmód, az ingerekben gazdag környezet, a változatos fejlesztő eljárások, felnőtt korban is a hasznos, vagy művészeti tevékenységek, társadalmi kapcsolatok minden esetben javítanak a kialakult státuszon és/vagy megelőzik annak romlását.**
- Természetesen ügyelni kell arra is, hogy az egyes tevékenységek tartalma, és ideje, optimálisan igazodjék az egyéni képességekhez, szükségletekhez.

MOZGÁSSÉRÜLT, MOZGÁSKORLÁTOZOTT

A mozgáskorlátozottság elsősorban a hely- és helyzetváltoztatás, valamint a manipulációs képességek zavarát, hiányosságát jelenti.

Két nagy csoportja:

- 1. Testi fogyatékosságok
- 2. Idegrendszeri eredetű mozgászavar

TESTI FOGYATÉKOSSÁG

1. Testi fogyatékosok: ide azokat a rendellenességeket soroljuk, a különféle fejlődési rendellenességek vagy balesetek következményei:

- a csonka vagy csonkolt végtagok
- súlyos testi deformitásuk miatt mozgáskorlátozottak

IDEGRENDSZERI EREDETŰ MOZGÁSSÉRÜLTEK

2, **Idegrendszeri eredetű mozgászavar** jellege szerint lehet:

- Bénulás (plégia), amikor mozgásképtelenség lép fel,
- Hűdés (aresis) amikor a mozgásképesség csökkent
- Túlmozgás (hypermotilitás)

MOZGÁSSÉRÜLT, MOZGÁSKORLÁTOZOTT AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL SZEMPONTJÁBÓL

- **Felnőtt korban** állapotuk miatt nehezítetté válik a hatékony és másokkal egyenértékű társadalmi szerepvállalás
- Az esélyegyenlőségi törvény értelmében a köz - és magán szolgáltatásokhoz; a közösségi közlekedéshez, az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz, a családi kapcsolatokhoz, a kultúra, és a sport, szabadidő, valamint a munkavállalás területén is egyenlő esélyű hozzáférést kell biztosítani.
- Állapotnak megfelelő lakhatási forma: otthoni, intézményi (fizikai akadálymentesítés, és/vagy segítő személy, támogató szolgálat)

GYÓGYÁSZATI SEGÉDESZKÖZÖK ÉS SZEMÉLYI AKADÁLYMENTESÍTÉS

- Protézisek
- Ortézisek
- Epitézisek
- Mozgást és járást segítő eszközök
- Gyógycipők, betétek
- Higiénés eszközök
- Mindennapi használati eszközök: pl. speciális poharak, kanalak, ollók, zoknifelhúzók, stb.
- A tanulást és különféle szabadidős tevékenységeket segítő eszközök.
- Kommunikációt segítő eszközök

ORTÉZIS, PROTÉZIS, EPITÉZIS

Ortézis

Protézis

Epitézis

AZ AKADÁLYMENTESÍTÉS

- **Fizikai:** pl. közlekedésben, helyváltoztatásban

- **Infokommunikációs:** az információcsere a sérülés ellenére is megvalósulhasson. Pl.információs technológiák, jeltolmács, feliratozás, jelzés, Braille feliratozás

- **Morális:** mindazon szellemi (és ebből következő fizikai) értékek, amelyek együttesen az emberi boldogulást eredményezik

HOGY SEGÍTHETÜNK?

- **Fontos a holisztikus szemléletmód**: vagyis az egyén fizikai, mentális és pszichés állapotnak megfelelő szükségleteinek kielégítése mellett
- a támogató és akadálymentes környezet biztosítása
- (minden fogyatékossági típusra érvényes)

LÁTÁSSÉRÜLT

- A látási analizátor különböző károsító okok következtében fellépő sérülése, amely a vizuális tapasztalatszerzést teljesen vagy részlegesen megakadályozza.
- A vizuális akadályozottság következtében a látás útján történő megismerés gyenge vagy teljesen lehetetlenné válik.
- Beszűkül, illetve megváltozik:
- az érzékelési lehetőség,
- a mozgás és cselekvéskorlátozottság,
- a környezettől való fokozott függés stb. miatt nehezítetté válik a szocializálódás

LÁTÁSSÉRÜLT II.

- A látási fogyatékosságnak a súlyosság foka szerint két nagy kategóriát különítünk el
- **gyengén látás:** látásuk élessége a távolság növekedésével erősen csökken. Látómezőjük beszűkült. Tájékozódó képességük gyenge, a váratlan akadályokra érzékenyek. Hangok, hangjelek, színkontrasztok, geometriai alakzatok nagy segítséget jelentenek számukra.
- **vakság:** a környezet érzékelésében gyakorlatilag csak hallásra és tapintásra tudnak

hagyatkozni.

LÁTÁSI FOGYATÉKOSOK PEDAGÓGIAI SZEMPONTÚ CSOPORTOSÍTÁSA

- **a látó típusúak:** a gyengénlátók általános iskoláiba kerülnek, ahol speciális szemüveggel és más eszközök segítségével, speciális eljárásokkal, látásukat igénybe véve (pl. síkírást tanulnak, látás útján olvasnak), végzik tanulmányaikat.
- **a tapintó típusúak:** vakok iskolájában tanulnak: vakok és az ún. gyakorlatilag vakok vagy aliglátók (fényérzékenyek, az ujjolvasók és nagytárgy-látók).

A LÁTÁSSÉRÜLÉS KÖVETKEZMÉNYEI

- A látóképesség hiánya nagymértékben korlátozza a közvetlen ismeretszerzést, a képzetek és a fogalmak tartalma eltér a látókétól.
- Mozgáslehetőségük korlátozott, s ez hatással lehet a mozgásformák kialakulására. Sztereotip mozgások is kialakulhatnak.
- A vakság következményeként személyiségfejlődési, ill. szocializációs problémák is jelentkezhetnek

A LÁTÁSSÉRÜLÉS AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL SZEMPONTJÁBÓL

- A felnőtt korban látássérült embereknek az elemi rehabilitáció nyújt segítséget abban, hogy ismét önálló, a családjuk, környezetük segítségétől független életet élhessenek, tanulhassanak, dolgozhassanak.

Az elemi rehabilitáció területei:

- tájékozódás és önálló közlekedés tanítása
- mindennapos tevékenységek újratanulása
- látástréning
- kommunikációs technikák oktatása
- informatikai oktatás
- szociális szolgáltatások

HALLÁSSÉRÜLT I.

- **A hallási analizátor** különböző károsító okok következtében fellépő **sérülése**, **amely a beszéd normális fejlődését megakadályozza vagy hátrányosan befolyásolja.**
- Megváltoztatja a személyiségfejlődés egészét
- Megbontja a pszichés jelenségek funkcionális egységét,
- **A kommunikációs akadályok következtében a gondolkodási műveletek sajátosan szerveződnek**,
- Lecsökken és átalakul a külvilágról való információfelvétel, **lelassul az ismeretszerzés, nehezítetté válik a szocializálódás**.

HALLÁSSÉRÜLT II.

- A hallási fogyatékosság foka szerint két nagy csoportot különítünk el:
- **1. nagyothallók** (30-70 dB közötti hallásveszteség): enyhe vagy közepes fokú
- A nagyothallóknál a hallási analizátor károsodása az élet bármely szakaszában felléphet.
- **2. siketek** (70 dB-nél nagyobb hallásveszteség): súlyos hallásveszteséggel rendelkező
- A súlyos fokú hallásveszteség alsó határa a hallási funkció totális kiesése.
- Meghatározó, hogy a hallásveszteség már a természetes beszédfejlődés megindulása előtt annak megindulása időszakában történt.

A HALLÁSSÉRÜLÉS KÖVETKEZMÉNYEI

- Az információszerzés terén és a kommunikációban akadályozottak.
- A látható információk fokozottan szükségesek számukra.
- A hallássérültek számára az információkat szöveggel, képekkel, fényjelzésekkel stb. kell megerősíteni, közvetíteni
- A kommunikációhoz segédeszköz, jeltolmács, és/vagy személyi segítőt szükséges lehet

HALLÁSSÉRÜLÉS AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL SZEMPONTJÁBÓL

- Hátrányaik a **különféle kommunikációs nehézségekből** adódnak
- Gyakran ez **nehezíti a munkavállalásukat** is
- Különösen fontos ezért számukra az infokommunikációs akadálymentesítés - vagyis minden olyan megoldás, amelyek segítik az információk elérését: az írás, jelnyelv, a rajzik, ábrák, fényjelzések, a számítógépen megjelenő kommunikáció, de adott esetben a jól artikulált beszéd is.
- Az informatika területén az Internet használatának elősegítése, ami aztán lehetőséget ad az elektronikus közszolgáltatások használatára is.

BESZÉDFOGYATÉKOSSÁG I.

Beszédfogyatékosság alatt a beszéd és a nyelv fejlődési zavarait, különféle rendellenességeit értjük.

Típusai:

- A hangadás rendellenessége
- A beszéd- és nyelvi fejlődés zavarai
- Az artikuláció zavarai – hangképzési zavarok
- A beszédfolyamatosság zavarai - a beszéd ritmus zavarai
- Az olvasás- és írás- és számolás teljesítmény zavarai
- A kialakult beszéd zavarai

BESZÉDFOGYATÉKOSSÁG II.

- A beszédfogyatékosságból eredő kommunikációs problémák hátrányos helyzetet, esélyegyenlőtlenségeket okoznak
- Megzavarják az emberi kapcsolatokat, a társadalomba történő beilleszkedést és az ismeretszerzést, az információ cserét
- A beszédhiba – különböző mértékben ugyan, – de felnőtt korban is változtatható – Logopédia
- Rehabilitáció fontossága

BESZÉDFOGYATÉKOSSÁG AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL SZEMPONTJÁBÓL

- A kommunikációs akadályozottság következménye az egyén szociális kompetenciájának csökkenése: elszigetelődés, izoláció
- Az életminőség romolhat
- Önbizalomhiányt, érzelmi labilitás
- Behatárolt a továbbtanulás, így a munkavállalási esélyek is csökkenek, nehéz az elhelyezkedés
- Önálló éltvezetésre képes, de több területen is hátrányokkal, nehézségekkel kell megküzdenie az egyénnek.

AUTIZMUS SPREKTUMZAVAR

- Az autizmus olyan ideg- fejlődési rendellenesség, amely főként 3 területen tapasztalható megnyilvánulásokban jelentkezik:
- nehézségek a szociális kapcsolatokban,
- a (társas) kommunikációban
- a szociális jellegű – utánzás, normák terén,
- jellemző még a rutinokhoz való ragaszkodást és a beszűkült érdeklődés

AUTIZMUS SPREKTUMZAVAR

Wing, angol pszichiáter négy csoportot írt le:

- Izolált típus
- Passzív típus
- Aktív-bizarr típus
- Furcsa - merev formálisan viselkedő típus

AUTIZMUS SPREKTUMZAVAR: AZ ASPERGER SZINDROMA

Asperger–szindroma: az autizmus egyik enyhe formája.

Jellemzően:

- nehezen ismeri fel mások érzéseit,
- kellemetlen számára a szemkontaktus,
- gyakran szokatlanul reagál a szociális környezet ingereire
- viselkedésében nem jelenik meg az empátia
- jó beszédkészség

AUTIZMUS SPREKTUMZAVAR: AZ ASPERGER SZINDROMA

- gyakran átlagos vagy akár átlag feletti módon intelligensek és kiváló megfigyelő- és információgyűjtő képességet mutatnak. Erősen szabálykövetők,
- az általuk fontos rutinokhoz minden körülmény között ragaszkodnak,
- és megtapadt gondolkodási sémák is jellemzik őket.
- Gyakori a zárkózottság és a gyenge kapcsolatteremtési- és kommunikációs készség.
- Ezek miatt a társas kapcsolatokban gyakran szoronganak, nehezen tudnak beilleszkedni.

AUTIZMUS SPREKTUMZAVAR AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL SZEMPONTJÁBÓL

- „A statisztika szerint **100 autistából 5 válik önálló felnőtté**, **25 ér el bizonyos önállóságot**, de állandó irányításra támaszra – a súlyosan fogyatékos többség folyamatos gondoskodásra szorul. … A felnőtt autisták többsége ma még más diagnózissal (pl.: skizofrénia, értelmi vagy halmozott fogyatékosság, kényszerbetegség) él családjában vagy pszichiátriai ill. szociális intézményekben”

- (Hoffmann—Dr. Mezeyné. Gyógypedagógiai Alapismeretek BP. 2006. 143. p)

PSZICHOSZOCIÁLIS FOGYATÉKOSSÁG

- **Fő tünet az érzelmi, akarati funkciók sérülése, ennek következtében válik sérültté a személyiségfejlődés, inadaptálttá a személyiség.**
- Jellemzője a beilleszkedési, alkalmazkodási zavar.
- Az érzelmi, akarati funkciók különböző súlyosságú sérülésre jellemző klinikai képek: a neurózis, a pszichopátia és a pszichózis fő tünete.

PSZICHOSZOCIÁLIS FOGYATÉKOSSÁG

- „A pszichoszociális fogyatékosság fogalma, illetve a pszichoszociális fogyatékossággal élő személy definíciója nem található meg a hatályos magyar jogban. Találhatóak azonban olyan terminusok, amelyek egyértelműen összefüggésbe hozhatóak a pszichoszociális fogyatékossággal élő személyekkel.”

- A Pszichoszociális fogyatékosság szemléleti kérdései" Bódy Éva 2017.https://slideplayer.hu/slide/15185866

PSZICHOSZOCIÁLIS FOGYATÉKOSSÁG

Ilyenek a következők:

- szellemi károsodás;
- pszichoszociális károsodás;
- pszichiátriai beteg(ség);
- mentális zavar;
- belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú;
- különleges, speciális és kettős szükséglet;
- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló;
- szellemi fogyatékos;
- tartós betegség;
- kóros elmeállapot.

PSZICHOSZOCIÁLIS FOGYATÉKOSSÁG

Mentális zavarok alapesetei:

- Szkizofrénia
- Bipoláris zavar
- Depresszió
- Szorongásos zavarok
- Borderline szindroma

PSZICHOSZOCIÁLIS FOGYATÉKOSSÁG AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL SZEMPONTJÁBÓL I.

- Gyakori, hogy a betegség megakadályozza a tanulmányok befejezését, a szakmaszerzést, ami rontja az elhelyezkedési esélyeket.
- A munkavállalás szempontjából további akadályt jelent a stigmatizáltság-megbélyegzés.
- Általános tapasztalat, hogy a munkáltatók a megváltozott munkaképességűek csoportján belül legkevésbé a mentális és viselkedészavarral élőket foglalkoztatják.

PSZICHOSZOCIÁLIS FOGYATÉKOSSÁG AZ ÖNÁLLÓ ÉLETVITEL SZEMPONTJÁBÓL II.

- A kirekesztő, nem elfogadó emberi kapcsolatok is növelik a stresszérzetet.
- Alapvetően hiányzik a bizalom, a reményteli jövőkép és az értelmes élet lehetőségének felismerése.
- Rossz hatású a túl kritikus, agresszív, bántalmazó vagy éppen a túlzottan is bevonódó, aggódó környezet.
- Ezek felerősíthetik a már fennálló testi-lelki, vagy esteleg valamilyen szerfüggő betegség meglétét.
- Szükséges az elfogadó, de irányt mutató segítés + szükség szerint gyógyszeres terápia

HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS

- „A halmozott fogyatékosság értelmezése. Azok a gyermekek felnőttek, akik fejlődését, tanulást társadalmi beilleszkedését több területre kiterjedő fogyatékosság nehezít .”

- (Hoffman-Mezeyné dr. 2006)

HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS

- A halmozottan fogyatékos személyek között, egy speciális típust képviselnek a súlyosan halmozottan fogyatékos személyek.
- Itt leggyakoribb a súlyos agyi eredetű mozgáskorlátozottság, és a motoros beszédzavar együttese, de társulhat mellé értelmi fogyatékosság is.

HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS

- Felnőttként az enyhébb sérülésekkel élő személyek szerencsésebb esetben védett vagy akkreditált munkahelyen találhatnak munkát,
- A súlyosabb sérültek életük végéig különböző mértékben, a családjukban, vagy speciális szakosított ellátásokban élnek, és folyamatos gondozást igényelnek.
- Természetesen ezekben az intézményekben is nagyon fontos, hogy az egyes fiziológiás szükségletek nyújtása mellet ugyanolyan hangsúllyal jelenjenek meg a személyközpontú gondozás más elemei is: érzelmi, mentális és az emberi kapcsolatok szükségletei is.

HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS

Kompenzációs ápolás

- fizikai és pszichés vonatkozásban egyaránt kellemessé tegyük a kellemetlent (testhelyzet, étkezési szituáció stb.),
- a sérült ember minden gondozási szituációban a legkellemesebben, biztonságban érezze magát, és lehetőség szerint aktívan működjön közre.

NAP TANULSÁGAINAK RÖVID ÖSSZEFOGLALÁSA

Hogyan érezted magad a mai napon?

Mit emelnél ki a mai napból tanulságként?

(Válasz: egy - egy rövid mondat)

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

HIVATKOZÁSOK:

- Fogyatékosság logok: Kép: http://budaicampus.szie.hu/hu/fogyatekkal-elok-tajekoztatasa
- 4. dia: kép: Kép: https://hszi.bme.hu/page/733/
- 7. dia: kép Kép: https://jononeklenni.blog.hu/2014/10/25/a_massag_szinesse_teszi_a_vilagot
- 9-10 dia: kép: Kép: https://www.fotkyfoto.hu/fotok-kepek/megkulonboztetes-rasszista-eloiteletek-elfogult-palcikaember-piktogram-ikon-piktogrammok(4-45766475)/
- 16. dia: Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Carl_Rogers
- 17. dia Kép: https://kristalygyogyitas.hu/elfogadas/
- 23. dia: kép: Kép: http://egyuttnevetunk.hu/features/miert-rossz-a-szegregacio/
- 24. dia: kép: Kép: https://fszk.hu/hir/befogadas-muhely-ut-az-intezetbol-lakootthonon-at-a-tamogatott-lakhatasig/
- 27. dia: képek: https://kettosmerce.blog.hu/2016/03/19/4_dolog_amit_rosszul_tudtal_a_fogyatekos_emberekrol
- http://www.nyf.hu/others/html/fogyatek/index_elemei/1_kotet_final_031208.pdf
- 31. dia: Kép. http://new2.jttv.hu/node/6401, https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/3_1284_006_101030.pdf
- Adaptív logo: Adaptív kép: https://www.facebook.com/AdaptivDesign/photos/a.408783293282777/429344671226639/?type=1&theater
- 55.dia: https://www.webbeteg.hu/cikkek/mozgasszervi_betegseg/21250/gyogyaszati-segedeszkozok
- http://www.rehabos.info/also-vegtag-protezis
- http://www.ortoprofil.hu/hu/protezisek/szilikon-potlasok/egyeb-szilikonpotlasok/szilikon-orr-ful-es-reszleges-arcpotlasok